

פרשת ויצא
שנת תשפ"ב לפ"ק
גליון נ"ד

עבודת האדם

ה'ע ארת
אל'קן אב'ך
ועבד'הו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא - פרק ט"ז
שיעור ל"ד (פרשת יתרו תשנ"ט)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

היינטיגע צייטן אין
'עיקבתא דמשיחא',
וואס דער טומטום הלב
איז אזוי גרויס,
איז זייער גוט ווען א מענטש
קען האבן א הסבר אין יעדע
זאך, ער פארשטייט עבודת
ה' און זיין השקפה אין
אידישקייט איז אים קלאר

מדור מסילת ישרים
עמוד ה'

ולעבדו בכל לבבכם:

עבודת
השי"ת מתוך
המציאות
הגשמית

א. עבודת האדם - לעסוק בדברים גשמיים לשם שמים
בראשית - ב' ראשית, גשמיות ורוחניות | תכלית הבריאה עבודת הבורא במציאות של גשמיות לשם שמים | 'קין' עסק בדברים גשמיים שלא לשם שמים | 'הבל' פרש לגמרי מעולם הגשמי וע"כ נגזר עליו מיתה

ב. קיום המצוות נעשים ע"י דברים גשמיים
עשרת הדברות מתחילה באות א' להורות על האיחוד של ב' עולמות | קודם מתן תורה היו יכולים להתדבק בבורא יתברך ע"י הדביקות כסוד של המצוות | לאחר מתן תורה אי אפשר להגיע לדביקות הבורא רק ע"י קיום המצוות בפועל | וזהו ענין הקדמת נעשה לנשמע

ג. המיזוג הנכון בין רוחניות לגשמיות
משה רבינו היה מופשט לגמרי מעולם הזה | יתרו היה איש שעסק רק בענייני עולם הזה | קבלת התורה המיזוג בין משה ליתרו | עצת יתרו למנות שרים לכלל ישראל | הטעות של נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה

א.

עבודת האדם - לעסוק בדברים גשמיים לשם שמים

בראשית - ב' ראשית, גשמיות ורוחניות | תכלית הבריאה עבודת הבורא במציאות של גשמיות לשם שמים | 'קין' עסק בדברים גשמיים שלא לשם שמים | 'הבל' פרש לגמרי מעולם הגשמי וע"כ נגזר עליו מיתה

ולשון המדרש בפרשת נשא (במ"ד יג, ו) הוא 'מן היום הראשון שברא הקדוש ברוך הוא את העולם נתאווה לדור עם בריותיו בתחתונים', וזהו הכוונה העליונה של בריאת העולם, שיתגלה כבוד מלכותו יתברך אף בדברים הגשמיים בעולם הזה, שיכירו וידעו כל יושבי תבל שהקב"ה מחיה אף את העצים והאבנים ושאר הדוממים שבעולם.

עבודת האדם - לאחד העולם הגשמי והרוחני ע"י דביקות בבורא

וזהו עבודת האדם בעולם הזה, שיאחד את העולם הרוחני עם העולם הגשמי, ויוכל לעבוד את השי"ת אף מתוך המציאות הגשמית של העולם הזה, והיינו שאף בהיותו עסוק בדברים גשמיים ובצרכי גופו, יעשה אותם לשם שמים כדי לעשות רצונו יתברך שמו בעולם, בבחינה של 'מבשרי אחזה אלוך' (איוב יט, כו), שאף בהיות האדם שרוי בעולם הגשמי יוכל להתדבק באלוקות.

קין והבל היו שני בחינות אלו של גשמי ורוחני

וב' בחינות אלו היו נשמות קין והבל, כי נשמת קין הייתה נטועה בעולם הגשמי, כדכתיב 'וקין

חז"ל (ר"ה לב). בראשית נמי מאמר הוא, ועשרה המאמרות מכוונות כנגד עשר ספירות, נמצא שמאמר 'בראשית' הוא כנגד ספירת 'כתר' שהוא בחינת הרצון העליון כידוע, וזהו הביאור בדברי הוזה"ק ב' ראשית', דהיינו שישנם בתכלית הבריאה שני רצונות, רצון אחד הוא 'השמים', דהיינו העולם הרוחני, והרצון השני הוא 'הארץ' שהוא העולם הגשמי.

אכן הרצון העיקרי של הקב"ה הוא העולם הגשמי, כדאיתא במדרש (בר"ר יט, ז) 'עיקר שכינה בתחתונים',

אף כאשר האדם מוקיים המצוות ללא אהבה ויראה הם פועלים את תיקונם בעולם

הנה התניא (פס"ז) מביא את דברי התיקוני זוהר (כה): 'אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרכת לעילא', אכן כותב התניא עוד וז"ל 'צריך לידע כלל גדול בעבודה לבינונים, שגם אם אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת ה' בהתגלות לבו, שיהיה לבו בוער כרשפי אש וכו' כאלו עסק בהם בדחילו ורחימו ממש אשר בהתגלות לבו'. אמנם אף כאשר האדם מוקיים את מעשה המצוות ללא דחילו ורחימו כלל, הרי למרות שאינם פורחים לעילא, עם זאת הם נחשבים לו כמי שקיים המצוות, ופועלים את תיקונם בעולם.

הקב"ה ברא ב' עולמות, רוחני וגשמי, אך עיקר עבודת השי"ת הוא בעולם הגשמי

וביאור ענין זה - שמעשה המצוות פועלים את תיקונם בעולם אף כאשר הינם ללא דחילו ורחימו - הוא, כי הנה על הפסוק (בראשית א, א) 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ', איתא בוזה"ק (כט: ועוד) בראשית - ב' ראשית, וביאור הדבר, כי ידוע ש'בעשרה מאמרות נברא העולם' (אבות פ"ה מ"א), והמאמר הראשון הוא 'בראשית', כמאמר

פרק כ'

וּלְבָאָר הַיָּמִים עֲנִין וְהוּא, צָרִיף לְחֻבְרָה תְּחִלָּה בְּקִצְרָה עֲנִין וּמְהֵרָה אֲחִידוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּבְרָא יְחִיד וּמְיֻחָד, וְכָל מְאֲמִינִים שֶׁהוּא לְבָדוּ הוּא כְּמוֹ שֶׁתִּיהָ קָדָם שֶׁנֶּבְרָא הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ, שֶׁתִּיהָ הוּא לְבָדוּ, וְכְמוֹ שֶׁנֶּבְרָא: "אֵתְהָ הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם אֵתְהָ הוּא מִשֶּׁנֶּבְרָא" כו', פְּרוּשׁ, הוּא מִמֶּנּוּ בְּלִי שׁוּם שְׁנוּי, בְּדַבְרֵי: "אֵנִי ה' לֹא שְׁנִיתִי". בִּי עוֹלָם הוּא, וְכֵן כָּל הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, אֵינָם פּוֹעֲלִים שׁוּם שְׁנוּי בְּאֲחִידוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַפְרָאָם מֵאֵין לִישׁ

ובאמת העבודה של קין היא העבודה הרצויה לפני ה', שזהו התכלית והכוונה העליונה של הבריאה, והיא עבודה נעלית יותר ממי שאינו מעלה את העניינים הארציים לקדושה, וממי שפורש לגמרי מכל קשר לגשמיות, אלא ששקן טעה כי באמת עדיין לא הגיע לדרגה זו, ואף שדימה בנפשו שמטרתו בהבאת המנחה לפני ה' הוא כדי להעלות ולתקן אותם, אמנם בפנימיות נפשו היו לו כוונות אחרות, כי רצה ש"ה הקרבת המנחה לפני ה' יושפע שפע של גשמיות בעולם הזה, ולכן לא שעה הקב"ה אל מנחתו.

ובאמת העבודה של קין היא העבודה הרצויה לפני ה', שזהו התכלית והכוונה העליונה של הבריאה, והיא עבודה נעלית יותר ממי שאינו מעלה את העניינים הארציים לקדושה, וממי שפורש לגמרי מכל קשר לגשמיות, אלא ששקן טעה כי באמת עדיין לא הגיע לדרגה זו, ואף שדימה בנפשו שמטרתו בהבאת המנחה לפני ה' הוא כדי להעלות ולתקן אותם, אמנם בפנימיות נפשו היו לו כוונות אחרות, כי רצה ש"ה הקרבת המנחה לפני ה' יושפע שפע של גשמיות בעולם הזה, ולכן לא שעה הקב"ה אל מנחתו.

אילו היה קין מקריב מנחתו לש"ה היה במדריגה גבוהה יותר מהבל

והנה קין עצמו לא עמד על פנימיות דעתו שאין כוונתו לשם שמים, ולכן 'יחר לקין מאד ויפלו פניו' (שם ה), כי לפי דעתו הוא עשה את הדבר הנכון, שהוא הרצון העליון של הבורא ב"ה, ועבודתו חשובה יותר מעבודתו של הבל, ואין זה שהקב"ה שעה אל קרבנו של הבל, ואילו לקרבנו לא שעה, ואף הקב"ה לא שלל את עצם דרכו בעבודת השי"ת, כי כאמור היא הדרך הרצויה והאמיתית, אלא שהקב"ה אמר לו 'הלוא אם תטיב שאת' (שם ז), דהיינו שאינך צריך לשנות את דרכך, אלא להיטיב דרך זו שתהא עם הכוונות הנכונות לשם שמים, ואז יהיה 'שאת', שיהיה בדרגה גבוהה יותר מהבל.

עבודת השי"ת ע"י דברים גשמיים צריך זהירות שלא ירמה האדם את עצמו כאילו הוא עושה זאת לש"ה

מאידך, אמר הקב"ה לקין, 'ואם לא תטיב, לפתח חטאת רובץ' (שם), כי כאשר האדם עוסק בדברים גשמיים וכוונתו אינה לשם שמים כדי להעלותם לצד הקדושה, אז לא די שאינו מעלה ומתקן את

הדברים הגשמיים, אלא הוא עצמו מתגשם יותר, ולכן 'אם לא תטיב, לפתח חטאת רובץ'.

והאדם צריך זהירות יתירה בעניין זה, כי בקל יכול לרמות את עצמו כאילו כל עיסוקו בדברים גשמיים הוא כדי לעשות בהם רצון השי"ת, ויכול האדם להיות שקוע בתאוות האכילה והשינה, וכאשר שואלים אותו על כך, הוא יודע לצטט אמרה הידועה על הפסוק (שמות כב, ל) 'אנשי קודש תהיון לי', שלמרות שצריך להיות 'קודש' אבל צריך להיות גם 'אנושי', לאכול ולשתות ולישון כדי שיהיה לו כח לעבודת הבורא, ואם באמת זו כל כוונתו באכילתו ובשתו, אשרי לו ואשרי חלקו, כי זה הוא באמת העבודה הרצויה לפניו ית"ש, אלא שבניקל יכול האדם לרמות את עצמו ולחשוב שכונתו הוא לשם שמים, ובאמת הרי הוא שקוע כל כולו בחומריות.

הבל רצה לעבוד את השי"ת מתוך התפשטות הגשמיות

והנה איתא בתיקוני זוהר (קב.) שגם הבל חטא שהציץ בשכינה ולכן נגזר עליו מיתה, וביאור העניין הוא שהבל לא אבה לעבוד את השי"ת מתוך מציאות גשמית, אלא רצה לפרוש ולהתבדל מכל קשר לחומריות עד שיגיע להתפשטות הגשמיות, אכן לא זו הדרך הרצויה לפניו ית"ש, ואילו היה הבל עובד את השי"ת גם מתוך המציאות הגשמית, אזי גם כאשר הציץ בשכינה היה נשאר לחיות, כי היה לו אחיזה גשמית בעולם הזה, אכן לאחר שניתק את עצמו מכל ענין גשמי והתדבק למקום גבוה והציץ בשכינה, לא היה ביכולת העולם הגשמי להכילו ולסבולו, כי לא היה לו שום קשר לגשמיות, ועל כן נגזר עליו מיתה.

אכן לא באלה חפץ ה', כי רצון השי"ת הוא שלא יהיו ב' עולמות נפרדים - רוחני וגשמי, אלא שהאדם יאחד את ב' העולמות האלו, על ידי שישתמש בדברים הגשמיים כדי לעשות רצון קונו.

בתחילת הדרך בעבודת השי"ת צריך האדם לזכך החומר ורק לאחר"כ יוכל להעלות הגשמיות לצד הקדושה

ולמרות שגם הבל חטא ונגזרה עליו מיתה מחמת זה, עם זאת 'ישע ה' אל הבל ואל מנחתו' (בראשית ז, ד), כי חטאו של הבל נבע רק מתוך כמיהתו

וחשקו להיות דבוק כל כולו ברוחניות, ובאמת, בתחילת דרכו של האדם בעבודת השי"ת עליו לאמץ דרך זה של הבל להיות מופשט מכל עניני העולם הזה, כי כדי להגיע לדרגה זו שהאדם יוכל לעבוד את השי"ת גם באמצעות הדברים הגשמיים, ולהעלותם לצד הקדושה, צריך קודם לשבר ולהכניע את החומר לגמרי, ורק לאחר שזכה לזכך את החומר, יוכל האדם להשתמש בהם כאמצעי לעבודת השי"ת, כי כמעט ולא ניתן להיות עובד השי"ת כראוי, רק אם בתחילת ענינו היה האדם מופשט לגמרי מכל ענין גשמי, אלא שטעותו של הבל הייתה שהוא רצה לאמץ דרך זו של התפשטות מכל הדברים הגשמיים כדרך קבוע בעבודת השי"ת, ולא רק כדרך זמנית בתחילת ענינו כאמצעי לזיכוך החומר, ולכן נגזר עליו למות.

בימי הנעורים צריך תחילה ללכת 'במדבר בארץ לא זרועה'

ובזה יש לפרש את הפסוק (ירמיהו ב, ב) 'הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', כי באמת התכלית והכוונה העליונה הייתה שכלל ישראל ייכנסו לארץ ישראל ושם יעבדו את השי"ת בעניינים הארציים, כזריעה וחרשה וכו', אכן, לא ניתן להגיע לדרגה זו רק לאחר שמכניעים ומזככים את החומר, ולכן עברו בני ישראל תחילה במדבר 'ארץ לא זרועה', ואכלו את המן שהוא מזון רוחני, כדי שיהיו מופשטים לגמרי מכל דבר גשמי, ורק לאחר מכן ניתן להיכנס לארץ ישראל ולעבוד את השי"ת מתוך המציאות הגשמית, והיינו 'חסד נעוריך' כי בתחילת הדרך בימי הנעורים צריכים ללכת בדרך זו של להיות 'במדבר בארץ לא זרועה'.

וקריאה זו מיועדת לאננו של כל יחיד ויחיד שיידיע שלא ניתן מיד להגיע לדרגה זו שגם העניינים הגשמיים כאכילה ושינה וכו' יהיו בלתי לה' לבדו, וכאשר הכוונות אינן לשם שמים עלול ח"ו האדם להתדרדר 'לפתח חטאת', ולכן 'בימי נעוריך' על האדם ללכת תחילה 'במדבר בארץ לא זרועה', ורק לאחר שהאדם זוכה להכניע ולזכך את החומר יוכל להביא מנחה לה' גם מפרי האדמה.

קיום המצוות נעשים ע"י דברים גשמיים

עשרת הדברות מתחילה באות א' להורות על האיחוד של ב' עולמות | קודם מתן תורה היו יכולים להתדבק בבורא יתברך ע"י הדביקות בסוד של המצוות | לאחר מתן תורה אי אפשר להגיע לדביקות הבורא רק ע"י קיום המצוות בפועל | וזהו ענין הקדמת נעשה לנשמע

ומציאות זו השתנתה בשעת מתן תורה, כי אז נוצר חיבור וקשר בין עליונים ותחתונים בכחינה של נשואין זה לזה, כמו שדרש חז"ל עה"פ (שה"ש ג, יא) 'ביום חתונתו' - זה מתן תורה (תענית כו:), דהיינו שע"י נתינת התורה לישראל שיקיימו המצוות בעולם הגשמי, החדיר הקב"ה רוח של טהרה וקדושה בעולם הזה, שע"י קיום מצוותיו ועשיית רצונו יתברך שמו, וזכים להתדבק בהקב"ה גם מתוך המציאות הגשמית שבעוה"ל, כי 'הוא ורצונו אחד' (תניא פרק מ'), וכאשר האדם מקיים את מצוות ה' שהם רצונו יתברך, הוא נעשה דבוק בהקב"ה.

שנאמר (שמות יט, כ) 'ירד ה' על הר סיני', וכתוב (שם כד, א) 'ואל משה אמר עלה אל ה'.'

והיינו, כי הגם שנתבאר שהתכלית והכוונה העליונה של הבריאה היא שלא יהיה פירוד בין שני העולמות, הרוחני והגשמי, אלא שאף בתוך העולם הגשמי יוכלו להתדבק בהקב"ה, אכן עד מתן תורה היה קשה מאד להשיג בחינה זו, כי היה פירוד בין שני העולמות, כי 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם', ובני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי.

מעט מתן תורה נתקדש העולם הזה וניתן להגיע לדביקות הבורא מתוך העולם הגשמי

הנה איתא במדרש (שמו"ר יב, ג) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' (תהלים קטו, טו), משל למה הדבר דומה למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, כשבקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה, ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל

בריאת העולם מתחילה באות ב', ועשרת הדברות באות א' ואיתא במדרש (בר"א, י) 'כ"ו דורות הייתה האל"ף קורא תגר לפני כסאו של הקדוש ברוך הוא, אמרה לפניו רבש"ע אני ראשון של אותיות ולא בראת עולמך בי, אמר לה הקדוש ברוך הוא וכו' למחר אני בא ליתן תורה בסניני ואיני פותח תחלה אלא כך שנאמר (שמות כ, ב) 'אנכי ה' אלקיך'."

וביאור הענין הוא כי בשעת בריאת העולם היה ב' ראשית, שהיו שני רצונות, ושני עולמות נפרדים, העולם הרוחני והעולם הגשמי, ולכן התורה מתחילה עם אות ב', לרמוז על ב' עולמות אלו, אכן בשעת מתן תורה נעשה איחוד בין שני העולמות, ונעשה עולם אחד, ולכן עשרת הדברות מתחילות באות א', שנעשה עולם אחד, לומר לך ש"ע" התורה ניתנה להגיע לדביקות בתוך המציאות הגשמית בעולם הזה.

לאחר מתן תורה לא ניתן להגיע לדביקות הבורא רק ע"י קיום מצוות ה'

והנה מאז מתן תורה נוצרה מציאות חדשה, כי לא רק שניתן להגיע לדביקות הבורא 'גם' על ידי קיום מצוותיו התלויים במעשים גשמיים כמו תפילין ומצה ולולב וכדומה, אלא שמאז מתן תורה

פרק ה'

הרי בשארם יודע ומשיג בשכלו פסק זה, בתלכה הערוכה פמשנה או נמרא או פוסקים, הרי זה משיג ותופם ומקוה בשכלו רצונו ותקמתו של הקדוש ברוך הוא, דלית מחשבה תפיסא ביה ולא ברצונו ותקמתו, כי אם פתחלבושותם בתלכות הערוכות לפנינו, וגם שכלו מלפש בהם, והוא יחוד נפלא שאין יחוד פמוהו ולא בערכו נמצא פלל בגשמיות, להיות לאחדים ומיוחדים ממש מפל צד ופנה.

אין דרך אחרת להגיע לדביקות הבורא 'רק' על ידי קיום המצוות בגשמיית בעולם הזה.

דהיינו שקודם שניתנה תורה היה מציאות של התדבקות בהקב"ה ע"י השגת אור וקדושת המצוות בעולמות העליונים בלי קיום המצוות בפועל, כמו שאמרו חז"ל שהאבות הקדושים קיימו את המצוות קודם שניתנו ע"י שזכו להשיג את אור ופנימיות המצוות, וכמו דאיתא בזה"ק (ח"א דף קסב) בביאור ענין המקלות של יעקב אבינו, שיעקב אבינו זכה להשיג את פנימיות הענין של מצוות תפילין, ולקח את המקלות כדי שיהיה לו כלי גשמי להיתפס בו, אכן לאחר מתן תורה שוב לא ניתן להגיע לדביקות הבורא ע"י הדביקות בפנימיות המעשה, כי אם אדם יתדבק במחשבתו וישיג את כל הסודות של מצוות תפילין, אך לא יניח את התפילין בפועל,

ג.

המיזוג הנכון בין רוחניות לגשמיית

משה רבינו היה מופשט לגמרי מעולם הזה | יתרו היה איש שעסק רק בעניני עולם הזה | קבלת התורה המיזוג בין משה ליתרו | עצת יתרו למנות שרים לכלל ישראל | הטעות של נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה

נשמות יתרו ומשה היו שני בחינות אלו של גשמי ורוחני

איתא בתיקוני זוהר (צט): שיתרו היה גלגול מנשמת קין והיה התיקון שלו, ואילו משה רבינו היה גלגול של נשמת הבל, והיה כדוגמת הבל שרצה להיות דבוק רק בעניינים רוחניים בלי קשר לגשמיית כלל, וזהו ענין שפירש מאשתו. וכפי שכבר נתבאר עיקר הכוונה ותכלית נתינת התורה לישראל כעוה"ז היה שיעשו את רצון את השי"ת מתוך המציאות הגשמית, ולכן הפרישה בו נכתב כל ענין מתן תורה נקרא דיוקא על שמו של יתרו, כי תכלית נתינת התורה הוא לעבוד את הבורא ב"ה בבחינה זו של יתרו.

קבלת התורה - התכללות ב' המידות יחד של משה ויתרו

אכן, בוודאי שלא ניתן לזכות להתדבק בהקב"ה ללא זיכור החומר, ולכן 'ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר אשר הוא חנה שם הר האלקים' (שמות יח, ה), כי יתרו הבין שכדי לזכות לעבוד את השי"ת מתוך העולם הגשמי, עליו לזכור תחילה את החומר, ולכן הגיע אל משה רבינו אל המדבר, כדי להתדבק בבחינת משה ובבחינת המדבר, וכאמור לעיל בביאור הכתוב "לכתך אחרי במדבר", שהם מציאות של רוחנית ללא תעורבות גשמית כלל.

וזהו מה שכתב רש"י (שם) בשבחו של יתרו דבר

הרי שיהיה 'קרקפתא דלא מנת תפילין' (ר"ה יז).

כמו"כ כאשר אדם ישב בליל הסדר ויכוון את כל הכוונות של יציאת מצרים, וישיג את כל הסודות של מצוות אכילת מצה ע"פ פנימיות התורה, אך לא יאכל כזית מצה, הרי לא קיים את מצות ה', ומאידך, עם הארץ שיאכל כזית מצה בלי לכוון שום כוונה וללא שישגי שום סוד מסודות התורה, רק אוכל כזית מצה כי כן צוה ה', הרי קיים את המצוה, כי מאז שניתנה תורה לישראל, הדרך היחידה להתדבק בו יתברך הוא ע"י קיום מצוותיו בפועל.

הקדמת 'נעשה' ל'נשמע' - כי התנאי הראשון הוא קיום המצוות בפועל

וזהו ענין הקדמת 'נעשה' ל'נשמע', כי 'נעשה' הוא ענין קיום המצוות בפועל, ואילו 'נשמע' הוא ענין התעמקות בפנימיות הדברים, ולהורות שראשית דבר צריך לקיים את המצוות בפועל, כי לאחר מתן תורה לא ניתן להגיע לדביקות בבורא יתברך רק ע"י קיום המצוות בפועל, וכמוכן שלאחר מכן ניתן גם לעלות במדרגות נוספות בעבודת השי"ת, ולהתעמק בפנימיות וסודות התורה, אך התנאי הראשון הוא 'נעשה' ורק לאחר מכן ניתן לקיים גם 'נשמע'.

והנה מאז מתן תורה נוצרה מציאות חדשה, כי לא רק שניתן להגיע לדביקות הבורא 'גם' על ידי קיום מצוותיו התלויים במעשים גשמיים כמו תפילין ומצה ולולב וכדומה, אלא

שמאז מתן תורה אין דרך אחרת להגיע לדביקות הבורא 'רק' על ידי קיום המצוות בגשמיית בעולם הזה

~ ואף משה רבינו הבין שלא ניתן לקיים תורה ומצוות כאשר

הוא פרוש לגמרי מכל עניני העוה"ז, ואדרבה הוא עיקר הכוונה העליונה היא לעבוד את השי"ת דווקא באמצעות הכלים הגשמיים, ולכן 'ויצא משה לקראת חתנו' (שם ז), דהיינו שיצא ממדרגתו שהיה מופשט לחלוטין מכל עניני הארציות, כדי להתדבק בבחינת יתרו שהיא עבודת השי"ת מתוך המציאות הגשמית

האכילה היא באופן הראוי, זוכים להיות נהנה מזיו השכינה, שהיא תכלית ועיקר עבודת האדם בעולם הזה, והתכללות זו של שני הבחינות, של משה ויתרו יחד הוא הוראה נחוזה למתן תורה.

נשמות נדב ואביהוא היו גלגול ובחינת הטוב של קין

והנה איתא מהאריז"ל (שער הגלגולים הקדמה א) שנדב ואביהוא בני אהרן היו גלגול של קין, ובחינת הטוב של קין נתגלגל בהם, דהיינו שהם היו בבחינה זו של התדבקות בהקב"ה מתוך הדברים הגשמיים, ולכן נכנסו לביהמ"ק כשהם שתיי יין (רש"י וקרא י, ב), כי זו הייתה מידתם לעבוד את השי"ת באמצעות הדברים הגשמיים, ובחינה זו היא גבוהה יותר ממי שעובד את השי"ת רק ע"י התפשטות הגשמיות, וזה מה שאמר משה לאהרן (שם ג) 'הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש', ופרש"י 'אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשו רואה אני שהם גדולים ממני וממך', כי בחינה זו של העלאת העניינים הגשמיים לצד הקדושה היא העבודה הנעלית יותר.

הטעות של נדב ואביהוא שחשבו שאף לאחר מתן תורה ניתן להגיע לדביקות הבורא שלא ע"י תורה ומצוות

אלא שאחרי מתן תורה העבודה בגשמיית היא רק באופן שציווה השי"ת, ובוהו טעו נדב ואביהוא

<<< המשך בעמוד ה'

א.

יעקב אבינו ע"ה השיג מדריגותיו רק ע"י עבודה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, ט).

אמר הכתוב (דברים ד, טז) וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקים בשמים ומעל ועל הארץ מתחת אין עוד, וידוע מספ"ק כי ענין זה הוא עיקר גדול בעבודת האדם לקונו, לקשר ולייחד את שני השמות האלו. [והענין בזה בפשטות הוא גלויות שהקב"ה הוא אחד, ולכן גם כאשר הוא מנהיג את העולם כמדת החסד הרמוז בשם הוי"ה, וגם כאשר הוא מגלה את מדת הדין הנרמז בשם האלקים, הרי הכל הוא אחד. וביתר עומק הוא ענין גילוי אחדות הבורא בכלל הבריאה, כי שם אלקים הוא שורש הצמצום, ושם הוי"ה הוא בחי' אלקות הנעלה מן הצמצום, והכל אחד ואכמ"ל]. והנה בהיות שמות אלו מורים על מדת החסד ומדת הדין, י"ל כי יעקב אבינו אשר מדתו היא מדת התפארת הממוגת את החסד והגבורה גם יחד יש לו שייכות גדולה עם עבודה זו, כי בכח מדתו יכולים לקשר ולייחד את אלו השמות.

ועל כך אמר הכתוב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, כי 'חרן' הוא בגי' ג' פעמים אלקים (כי יש ג' שורשים למדת הדין כנגד ה' טוחן ואכמ"ל), והיינו אשר יעקב אבינו יצא לעבוד על אלו הג"פ אלקים שיתקשרו ותייחדו עם ג' פעמים הוי"ה. ועל כך ממשיך הפסוק ואומר (כח, יא) ויהלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כי 'הלם' הוא בגי' ג' פעמים הוי"ה, ועבד יעאע"ה לקשרם. ועל כך אמר הכתוב (שם, יב-יז) וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש הוי"ה במקום הזה וגו' אין זה כי אם בית אלקים וגו', הרי כי קרא במקום הזה בשני השמות, כי עבד עליהם לייחדם, וגם 'יש הוי"ה בגי' ג' הוי"ה אלקים. וזה מה שהתחנן וביקש שתעלה עבודה זו בידו, ואמר כי הצלחת עבודתו תהיה כאשר (שם, כא) והיה הוי"ה לי לאלקים.

ואכן לאחר כ"ב שנים שעבד את עבודתו בקודש בנאמנות, זכה להגיע למחוז חפצו כאשר נתקיים בו 'ושבתי בשלום אל בית אבי' וזוהו הארץ ישראל, אשר אז מעיד הכתוב עליו (כב, כג) ויעבור את מעבר יבק. כי 'יבק' הוא בגי' הוי"ה אלקים, ובא הכתוב להורות כי באותה שעה זכה לשלימות גדולה בעבודה זו, והיו שני השמות מאירים אצלו כאחד.

והנה עשו הוא 'אדום', ופירושו הספ"ק שהוא מלשון 'דוקף', כי עשו היה מדמה את עצמו תמיד כמי שהוא מצד הקדושה. וכמו שאמרו חז"ל (מוכא ברשי"ט, פג, טז) שהיה עשו שואל את יצחק 'לעבד מעשרין את המלח ואת התבן' בכדי לדמות את עצמו לירא שמים. אכן הבדל גדול יש בין דרך הקדושה האמיתית, לבין דרכו השקרית של עשו. כי דרך הקדושה היא כמו שאמר יעאע"ה לעשו (פג, טז) ואני אתנהלה לאטי וגו' עד אשר אבוא אל אדוני שעירה, והיינו אשר עד שיגיע אל המדריגות הגדולות בבית משיח צדקינו, יצטרכו עוד הרבה עבודה לברר כל פרט ופרט בעמל ויגיעה. וזה הוא כלל בדרך הקדושה. ואילו עשו רוצה להגיע אל כל המדריגות העליונות, רק בלי להתייגע בעבודה ולהמתין זמן רב. וכמו שרואים אצלו כי בעצם היה רוצה את הבכורה, אבל משהבין כי היא דורשת עבודה ועמל מאס בה.

והבדל זה נראה בשמותיהם של יעקב ועשו, כי עשו הוא מלשון 'עשוי', דהיינו אשר ענינו הוא הרצון להיות מוכן ועשוי מיד, להגיע אל כל המדריגות בלי להצטרך להתייגע עליהם. ואילו יעקב נקרא על שם ה'עקב', דהיינו שהוא מתחיל בכל דבר ממדריגתו התחתונה ביותר שהוא בחי' ה'עקב' שבדבר, והוא 'יושב אהלים' העוסק בעבודה יום אחר יום, עד אשר הוא זוכה לכל מדריגה ומדריגה.

ולכן בעבודה זו של יחוד שמות הוי"ה אלקים, התעסק בה יעקב בעבודת ה' במשך כ"ב שנים עד שזכה לעבור את מעבר יבק כנ"ל. ואילו על עשו נאמר בסוף פר' תולדות (כח, ט) וילך

עשו וגו' על נשיו לו לאשה, ונרמז בזה שעשה עשו את עצמו כמי שזכה לייחד את ג' שמות אלקים עם ג' שמות הוי"ה, שהם בגי' תיבת 'לאשה'. וכמו ש'ל מיד' ו'יצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', אשר אז התחיל יעאע"ה לעסוק בעבודה של שנים ארוכות על ענין זה. ולהורות בא על החילוק הגדול הזה אשר ביניהם, אשר עשו ניסה לדמות את עצמו כמי שזכה כבר לכל המדריגות הגדולות, ואילו יעאע"ה עבד במתנת על כל דבר עד אשר זכה אליו.

ב.

ארץ ישראל היא בחינת מדת האמת

הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתנהגה ולורעד (כח, יז).

פירש רש"י (מדברי חז"ל חלוין צא) קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו, רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו.

יש לפרש את הענין בזה, דאי' בגמ' (שבת קד.) 'מאי טעמא שקר מקרבן מיליה אמת מרחקא מיליה', ומפרש רש"י כי שקר הן 'אותיות קרובות, שלשון קרובות כסדרן של אלפא ביתא' ואילו אותיות אמת 'זו בתחילת אלף ב"ת, וזו באמצע, וזו בסוף', ומתירן שהוא לרמז על אשר 'שיקרא שכיח קושטא לא שכיח'.

ואמר הכתוב (תהלים פ"ב, ז) אמת מארץ תצמח, והיינו אשר האמת צריכה להתגלות מן הארץ. וארץ זו היינו ארץ ישראל מבחר הארצות, אשר ממנה יכולה האמת לצמח ולהתגלות. [ולפי שהאמת כוללת את כל האותיות מראש עד סוף, לכן נרמזו כל האותיות בגבולות הארץ. כי בגבולות שנוכרו בפר' מסעי (במדבר לה, ג-יב), נזכרו בדי' קצוות גבולי הארץ המקומות 'ים המלח' 'נחל מצרים' 'הר החר' 'חצר עינן', וחשבון הגי' של כולם יחד ע"ה, הוא כמנין כל האותיות מא' עד ת' (אף תצ"ה)]. וצריכים לעבוד על כך שתהא ארץ זו נוחה להיכבש, שהרי האמת היא 'לא שכיחא' בעולם, וא"כ תהיה עבודה קשה לכבוש את הארץ אשר בה עתידה האמת להתגלות. אכן על יעאע"ה נאמר (מייסח ז, ט) תתן אמת ליעקב, שהקב"ה נתן לו במתנה את מדת האמת. ולכן לקח הקב"ה את ארץ ישראל אשר ממנה תצמח האמת מראשה עד סופה, לרמז על תיבת אמת הנמצאת בראש אמצע וסוף האותיות, וקיפלה כולה ביחד תחתיו. ועי"ז קירב הקב"ה את כל חלקי האמת ונתנם ביחד, וזכה נהייתה האמת קרובה ושכיחה בארץ ישראל, ובכך תהיה הארץ נוחה להיכבש ע"י יעקב.

וזה הוא ענין מה שהביא רש"י (כח, יז, מדברי חז"ל ב"ר סט, ז) 'א"ר אלעזר בשם רבי יוסי בן זמרא, וזמרא, הסולם הזה עומד בבאר שבע, ואמצע שיפועו מגיע כנגד בית המקדש וכו' נמצא סולם שרגליו בבאר שבע וראשו בבית אל, מגיע אמצע שיפועו נגד ירושלים'. הרי שהזכירו חז"ל בדבריהם על הסולם שראה יעאע"ה בחלומו את מקום ראשו ואמצעו ורגליו, והוא לפי שבאותו זמן היה יעאע"ה מתעסק עם מדת האמת העוברת בסדר האותיות מן הראש דרך האמצע עד הסוף, ולכן היה הסולם עומד על גבולות הארץ כסדר אותיות האמת, מראשה דרך אמצעה ועד סופה.

ג.

יעקב אבינו הכין את נס חנוכה

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך (כח, כב).

ידוע מספ"ק בשם הש"ך (ע"ה) כי השמן שמשח יעקב אבינו ע"ה על המעבה היתה הכנה לנס חנוכה, וממנו היה הפך שמן של נס חנוכה. ובכך יש לרמז בדברי יעאע"ה על אותו הנס, שאמר כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך, כי מספר המעשר של תיבות 'תתן לי' הוא בגי' 'חנוכה'.

ד.

רמזי האבות והשבטים בתפלת יעקב

ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים (כח, כא).

פירש רש"י "שיחול שמו עלי מתחלה ועד סוף שלא ימצא פסול בזרעו כמ"ש אשר דברתי לך, והבטחה זו הבטיח לאברהם וכו'. והיינו אשר אם תהיה מטתו של יעקב אבינו שלימה, ישוב בזה בשלום אל אבותיו הק' אשר קיבלו הבטחה זו.

וא"כ יש לרמז בדבריו אלו את שמות האבות, ועמהם יחד גם את עיקר תולדות יעקב שהוא יוסף הצדיק, אשר הוא ראש השבטים המקשר את כולם עם האבות"ק. וזהו 'אל בית אבי' בגי' 'אברהם יצחק', 'והיה הוי"ה לי לאלקים' בגי' 'יצחק', 'הוי"ה לי לאלקים' בגי' 'יעקב', 'לי לאלקים' בגי' 'יוסף'.

ה.

ענין מה שיעקב אבינו היה צריך לקבל רשות מרחל ולאח לחזור לאר"י

ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואחיה עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו (לא, ג-ד).

יש להבין למה היה יעאע"ה צריך להתיעץ עם רחל ולאח אם לחזור לאר"י, והרי הקב"ה הבטיחו שיהיה עמו.

ובפשטות י"ל ע"פ מה שהקשו על מה שנשא יעאע"ה שני אחיות, והרי האבות"ק היו מקיימים את כל התורה עד שלא ניתנה. ותרצו כמה מן הראשונים, כי רק באר"י היו האבות"ק מקיימים את התורה. וכתבו עוד, כי אכן מטעם זה מתה רחל אמנו כאשר נכנסו לאר"י, שלא יכשל יעאע"ה בשני אחיות באר"י. ולפי"ז מובנת שאלתו של יעאע"ה לרחל ולאח, כי הבין אשר אחת מהן תצטרך למות בשביל כך, ולכן היה צריך להסכמתן אל החזרה לארץ.

ולפי"ז יבאר מה שענו ואמרו (לא, יד-טז) העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו, הלא נכריות נחשבנו לו וגו'. והיתה כוונתן לומר אשר אין הן נחשבות עוד לבנותיו של לבן, וא"כ אין הן אחיות כלל, ואין שום סכנה ומוניעה לחזור לאר"י.

אבל למעשה מתה רחל אמנו כאשר נכנסו לאר"י, ונגרמה מיתתה ע"י שאמר יעאע"ה כי מי שגנב את התרפים של לבן לא יחיה (לא, לב; ב"ר עד, ד). והענין הוא ע"פ מה שכתב האריה"ק (ע"ה של"ח פ"א) כי התרפים הם אורות מבחי' לאה הנכנסים לבחי' רחל, ואכמ"ל בסודן של דברים, ועכ"פ נמצינו למדים כי ע"י התרפים נשארה קרובה ושייכות בין רחל ולאח, ולכן לא היה יעאע"ה יכול להישאר נשוי לשתיהן שעדיין נשארו אחיות, ועי"ז תגלגלה מיתת רחל אמנו.

ועוד יש לבאר כמה שיעאע"ה שאל את דעתן של רחל ולאח אם לצאת מחוץ לאר"י. כי באמת היה יעאע"ה באותם שנים בגלות, והיה בזה דוגמא ליציאת בני ישראל מן הגלות. והרי הקב"ה השביע את כלל"י שלא יצאו מן הגלות בלי רשות המלכות (בתומת קי"א). ואם יוצאים מגלות כשאין הכל מתוקן או צריכים רשות ממלכות האומות כמו בגלות בכל שהוצרכו רשות ממלכות כורש, אבל יעקב רצה שיהיה כאן גאולה דוגמא דלעתיד שהכל יהיה מתוקן וזה יהיה הגאולה ע"י מלכות שמים ולא ע"י מלכות האומות וע"כ נטל רשות מלאה ורחל שהם מורים על מלכות שמים, ולא רצה לבקש רשות מלבן.

וכן כאשר בא אליעזר עבד אברהם להוציא את רבקה מתחת ידי בתואל ולבן, לא רצו הם בדבר, ואף לאחר שהסכימו אל השידוך אמרו אחיה ואמה (כד, טז) תשב הנערה אתנו וגו'. אבל אח"כ אמרו (שם, יז) 'נקרא לנערה ונשאלה את פיה', וזוהו גילו את דעתם כי אם הנערה בעצמה רוצה בדבר, אזי אין צריכים להסכמתם, ויכולים להוציאה מידיהם [וכמו שאמרה להם רבקה (שם, טז) 'אלך', ופירש רש"י 'מעצמי ואף אם אינכם רוצים']. ועומק הענין הוא, כי אם הכל מתוקן אזי אין צריכים להסכמת מלכות האוה"ע. ולכן הלך יעאע"ה כאן לשאול את רצונן של האמהות הק', שהיו המרכבה למדת המלכות. כי אם הן יסכימו אל הגאולה, לא יצטרך להסכמת לבן כלל.

בינו שנות דור ודור: דער חילוק צווישן אמאל און היינט

א. דער אמאליגער דרך - פשוט'ע תמימות און קיין חכמות

אמאליגע צייטן האט מען געקענט האלטן א דרשה פון שר ועונש | דער גאנצער עולם האט עס מקבל געווען און נתעורר געווארן | מען האט גענוצט זייער א פשוט'ע שפראך | מען האט געפאדערט זייער פשוט'ע זאכן | היינטיגע צייטן וואלט קיינער נישט נתעורר געווארן דערפון | די הערצער זענען פארשטאפט | די מעלות פון פארשטיין יעדע זאך | א דוגמא ווי די תורה ווערט ליכטיג ווען מען פארשטייט די שרשים

ב. דער היינטיגער דרך - זיין אויסגעבויעט יסודות'דיג מיט א קלארע השקפה

די היינטיגע קליפה - ליצנות | היינטיגע צייטן מוז מען מסביר זיין יעדע זאך | דאס איז די עצה קעגן ליצנות | פון חכמה מאכט קיינער נישט חזק | דאס איז אן העכערער דרך | די אמאליגע אידן זענען גרעסער פון אונז | זיי האבן דאס נישט געדארפט האבן | זיי האבן נישט געליטן אויף ליצנות | מיר זענען נידריגער דערפאר דארפן מיר העכערע תורות | נישט מאכן קיין ליצנות פון די אמאליגע פשוט'ע אידן

ג. עטרה ליושנה: גלייבן אז צדיקים זענען העכער פון אונזער השגה

עס הערשט א ליצנות אינעם ענין פון אמונת צדיקים | עס הרג'עט אוועק די תמימות פון אונזער יוגנט | איש כפי מהללו | מיר דארפן שפירן א געוואלדיגע חשיבות צו צדיקי אמת | זיי האבן געהאט השראת השכינה בקביעות | זיי האבן זוכה געווען צו מדריגות למעלה מהשגתנו | וויפיל מען ווייסט פון זיי - הייבט מען נישט אן צו וויסן קיין 'מעין דמעין' | עס פאדערט פון אונז א געוואלדיגן ביטול | אוועקשטיין פון ליצנות אין אלע היניכטן

א.

דער אמאליגער דרך - פשוט'ע תמימות און קיין חכמות

ליצנות איז היינט א מכת מדינה

דער ענין פון שטיין ווייט פון ליצנות איז היינט א גרויסער חלק פון עבודת ה' - וועלכער איז נוגע צו יעדן איינעם - אפילו טאמער ער איז נישט במהותו קיין לץ. ווייל עס איז פארהאן זייער אסאך חשוב'ע זאכן אין עבודת ה', וואס א מענטש איז פשוט נישט מחשיב, און נישט ווייל ער פריוואט איז עס נישט מחשיב, נאר ווייל דער היינטיגער דור בכלליות איז עס נישט מחשיב. דאס הייסט, אז עס איז אויסגעלאכט און מזולזל ביי יעדן איינעם, ווען אינאמת'ן איז עס א חשוב'ע זאך. דערפאר דארף מען זיך אפשטעלן דערויף און מאריך זיין אין דעם ענין, מען דארף לייגן אן עקסטערן דגוש דערויף, זיך בודק צו זיין פון ליצנות און מאכן זיכער אז מען קוקט אן ריכטיג יעדע זאך, און אז מען גיבט טאקע דעם ריכטיגן חשיבות - פאר זאכן וואס מען דארף מחשיב זיין. מען וועט אנכאפן איין נקודה אלס דוגמא - און דאס זאל דינען על הכלל כולו: דאס איז דער ענין פון תמימות'דיגע יראת שמים.

אמאל האט מען גערעדט זייער א פשוט'ע שפראך

דער ענין פאדערט בעצם אן הקדמה. ווייל דאס איז זיכער אז די דורות טוישן זיך און צוזאמען מיט דעם טוישן זיך אויך די דרכים אין עבודת ה'. אמאליגע צייטן איז דער גאנצער הלוח ילך פון אידישקייט געווען זייער תמימות'דיג און פשוט'דיג. למשל, מען ליינט מעשיות פון פאר צוויי הונדערט יאר צוריק, ווי עס איז געקומען א מגיד אין שטעטל און געהאלטן א דרשה פארן גאנצן עולם, ער האט גערעדט אז עס איז פארהאן א 'גן עדן' און א 'גיהנם', עס וועט נאך קומען א 'יום הדין', און 'אית דין ואית דיין', אויב מען וועט טון עבירות וועט מען צום סוף באשטראפט ווערן מיט הארבע עונשים, ער האט געגעבן משלים וויאזוי עס זעט אויס

אז א געוויסער יחיד, אן אדם גדול מאוד, וואס מען האט אים געגעבן א ספעציעלן כח פון הימל, און ער איז מצליח מיט זיין דרך, ער רעדט טאקע בלויז גאר פשוט'ע דיבורים, אבער דאך וועט זיין א גרויסע התעוררות. נאר בדרך כלל איז די היינטיגע וועלט נישט אויסגעשטעלט צו דער שפראך.

היינטיגע הערצער זענען פארמאכט און מען וועט עס נישט גענוג מחשיב זיין

דאס איז אן הנהגה פון הימל פון 'דור דור ודורשיו'. דער רבוננו של עולם גיבט תורה אין יעדן דור מיט דער צוגעפאסטער שפראך געאייגנט פאר דעם דור. אינעם היינטיגן נידריגן דור פון 'עיקבתא דמשיחא', וועלכער איז א גאר נידריג דור מיט א גרויסן כח הטומאה - זענען די הערצער פארשטאפט! עס הערשט א מורא'דיגן 'טמטום הלב!' עס איז היינט פארהאן אזא גרויסער יצר הרע, מענטשן זענען אזוי פארדרייט מיט אלערליי 'בלבולי הדעת' אין אלע ענינים, און דער דור איז אזא שוואכער דור, אז די הערצער זענען פשוט נישט געאייגנט צו הערן די סארט פשוט'ע שפראך פון 'גן עדן' און 'גיהנם', דער עולם וועט נישט גענוג נתפעל ווערן דערפון און מען וועט עס נישט גענוג מחשיב זיין, פארקערט, עס קען גאר אפילו ווערן א ליצנות חס ושלום; ווי געזאגט, אז טאמער מען איז נישט מחשיב עפעס וואס מען דארף מחשיב זיין - איז דאס 'ליצנות'.

היינט איז א דור פון 'פארשטאנד'

היינט איז א דור וואס מען ארבעט אסאך מיטן מוח, היינטיגע אינגעלייט זוכן צו פארשטיין יעדע זאך. און עס איז נישט קיין חסרון! דאס איז דער מציאות וואס דער רבוננו של עולם האט אוועקגעשטעלט פארן היינטיגן דור; ווי מען זעט בחוש, אסאך מאל קומען מענטשן און פרעגן אלע סארטן שאלות: וואס איז דער עומק פונעם ענין פון 'לשמה'? וואס מיינט דער מושג און

דער גיהנם - א ריזיגער פייער. ער האט געגעבן משלים וויאזוי די שווארצע 'מלאכי חבלה' קומען, וכדומה פארשידענע סארט משלים. און פון די אלע זאכן האט ער ארויסגענומען א מוסר השכל אויף גאר גאר פשוט'ע זאכן אז מען דארף זיין א 'ירא שמים', מען דארף האבן פשוט'ע יראת העונש נישט צו זינדיגן וכדומה. און דאס האט ער ארומגערעדט מיט אזא פשוט'ע שפראך, אז אפילו פרויען און קינדער האבן דאס געקענט פארשטיין. און ער האט עס געזאגט מיט אזא מין התעוררות הלב, אז דער גאנצער עולם האט אויסגעבראכן אין א געווייזן און עס איז געווען א געוואלדיגער 'התעוררות תשובה' אין בית המדרש. אודאי, אויב דער מגיד איז געגאנגען אויפן דרך הבעל שם, האט ער נישט גערעדט אזויפיל פון 'יראת העונש', נאר מער בדרך 'אהבת השם', אבער דאס האט ער אויך גערעדט אויף זייער א פשוט'ן אופן מיט פשוט'ע משלים.

היינט איז מען נישט מסוגל אנצונעמען אזעלכע דיבורים

היינטיגע צייטן איז אן אנדערע וועלט, און אזא שפראך וועט בדרך כלל נישט ארבעטן היינט. אויב א בעל דרשן וועט זיך אויפשטעלן היינט און רעדן אזוי פשוט און איינפאך, וועט אים קיינער נישט אויסהערן און מען וועט נישט אננעמען זיינע ווערטער. (מען רעדט אלץ בדרך כלל, אבער אודאי קען זיין א 'יוצא מן הכלל'. עס איז יתכן אמאל

פרק ה'

כי בליצנות אָהד וּבשׂוֹחַ קָטוֹן יִפְּלֵי הָאָדָם מֵעֲלֵיו רַבּוּי גְדוֹל מִן הַהֲתַעֲרָרוֹת וְהַהֲתַפְּעָלוֹת, מִה שֶׁהֲלֵב מִתְעוֹרָר וּמִתַּפְּעֵל בְּעֲצָמוֹ מִדֵּי רְאוּתוֹ אוֹ שִׁמְעוֹ עֲנִינִים שְׂעִירֵיהוּ אֶל הַחֲשׂוֹן וְהַפְּשׁוּשׁ בְּמַעֲשָׂיָם. וּבְכֵחַ הַבְּלִיָּצְנוּת יִפְּלֵי הַבֶּלֶל לְאָרְצוֹ וְלֹא יִעֲשֶׂה בּוֹ רָשָׁם כְּלָל, וְלֹא מִפְּנֵי חֲלֵשֶׁת הָעֲנִינִים וְלֹא מִפְּנֵי חֲסָרוֹן הַכֹּחַ הַלֵּב, אֲלָא מִפְּנֵי כַּח הַבְּלִיָּצוֹן הַהוֹרֵם כֵּל עֲנִינֵי הַמוֹסָר וְהַיִּרְאָה

עס הערשט א מורא'דיגן 'טמטום הלב'! עס איז היינט פארהאן אזא גרויסער יצר הרע, מענטשן זענען אזוי פארדרייט מיט אלערליי 'בלבולי הדעת' אין אלע ענינים, און דער דור איז אזא שוואכער דור, אז די הערצער זענען פשוט נישט געאייגנט צו הערן די סארט פשוט'ע שפראך פון 'גן עדן' און 'גיהנם', דער עולם וועט נישט גענוג נתפעל ווערן דערפון און מען וועט עס נישט גענוג מחשיב זיין

~ פון חכמה איז שוין זייער שווער אפצולאכן! מען וועט כמעט נישט טרעפן קיין לץ וואס זאל זיך אויסלאכן פון 'לומדות'! טאמער איינער מאכט ליצנות פון א רבי ברוך בער'ס א לומדות, מאכט ער חזק פון זיך אליין! יעדער וועט פון 'אים' לאכן! ער וועט נישט האבן קיין שום חבר מיט וועמען צו לאכן

וואס מיינט יענער מושג? וואס איז געווען דער עומק פונעם טעות פון 'דור הפלגה'? וואס איז געווען דער עומק פונעם טעות פון 'דור המבול'? און וואס איז געווען דער עומק פונעם טעות פון די 'אנשי דום'? וואס מיינט דער מושג 'בלות מצרים'? פארוואס האט דער רבנו של עולם געהייסן גיין קיין מצרים? וואס האט מען דארט געדארפט אויפטון? און פארוואס פונקט פיר הונדערט יאר? וואס מיינט די בחינה פון רד"ו שנים און וואס מיינט די בחינה פון ארבע מאות שנה? און וואס איז געווען דער גאנצער פלאן פון 'ציאת מצרים'? וואס מיינט 'משה', וואס מיינט 'אהרן' און וואס מיינט 'יוסף'? ווייל דאס פארשטייט יעדער בר דעת, אז די אלע אבות, שבטים און צדיקים וואס ווערן דערמאנט אין דער תורה - זענען נישט בלויז מענטשן וועלכע האבן געהייסן אזוי, נאר יעדער פון זיי האט געהאט אונטער זיך א גאנצער ענין אין דער בריאה! א גאנצער ענין אין סודות התורה - וואס ער איז געווען דער גילוי דערפון, ער האט דאס ארויס געברענגט מכא אל הפועל! און ווען מען לערנט דאס אפ און מען טייטשט עס אפ ריכטיג, דעמאלט קען מען זיך גאר שטארק מחבר זיין צו דער בחינה פון דעם צדיק און האבן שייכות מיט אים.

היינט איז דער חיות - דאס וואס מען האט גוט ארויס עבודת ה'

אינעם היינטיגן דור דארף א רב האבן א טיפע און ברייטע הבנה אין תורה, אז ער זאל קענען ענטפערן די ריכטיגע תשובות אויף די שאלות וואס דער עולם פרעגט. **ער דארף עס גוט ארויסהאבן און קענען גוט מסביר זיין. דעמאלט וועלן זיינע מקשיבים באקומען אן הבנה און א טעם אין גאנץ אידישקייט ככלל און אין הבנת התורה בפרט! אלע ווערטער פון חז"ל וועלן אנהייבן צו שיינען! און דערנאך קען מען דאס אלעס אראפברענגען אויף למעשה אין עבודת ה'; ווי דער רמח"ל האט געטון אינעם ספר מסילת ישרים, ער האט אראפגעברענגט בקיצור דברי חז"ל מסודר און קלאר צו קענען דינען דעם רבנו של עולם.**

הבנה ברענגט אריין די התחברות צו דער זאך אודאי דארף מען אויך וויסן אז מען מוז

נישט אלעס פארשטיין! מען דארף אויך גלייבן מיט אמונה. אבער דאך איז עס א געוואלדיגער תועלת דאס וואס מען קען יא פארשטיין, און אויך וואס דער מענטש פארשטייט נאכנישט, זאל ער כאטש וויסן אז ער פארשטייט עס נישט, און ווארטן אויף דער געלעגנהייט ווען ער וועט עס נאך אמאל פארשטיין - וואס דעמאלט איז עס אינגאנצן אנדערש. בפרט היינטיגע צייטן אין 'עיקבתא דמשיחא', וואס דער טומטום הלב איז אזוי גרויס, איז זייער גוט ווען א מענטש קען האבן א הסבר אין יעדע זאך, ער פארשטייט עבודת ה' און זיין השקפה אין אידישקייט איז אים קלאר. ווייל ווען א מענטש פארשטייט א זאך, ווייל ער עס טון פון זיך אליין! ער ווערט א חסיד פון דער זאך! דעמאלט טוט ער נישט - בלויז ווייל איינער האט אים געהייסן טון, נאר ער זעלבסט וויל עס טון, ווייל ער פארשטייט עס! ער וואלט דאס אויך געטון אויב מען וואלט אים נישט געהייסן.

פארוואס פונקט ביי תחנון?

מען וועט אנאכאפן א דוגמא פון א חז"ל, צו זען וויפיל עס טוישט זיך ביי א מענטש די הבנה - ווען ער פארשטייט דעם שורש פון דער זאך. די גמרא זאגט (קידושין פ"א): "רבי חייא בר אשי הוה רגיל כל עידן דהוה נפל לאפיה הוה אמר הרחמן יצילנו מיצר הרע" - ר' חייא בר אשי פלעגט מתפלל זיין ביי נפילת אפים אז דער אויבערשטער זאל אים ראטעווען פון יצר הרע. וואס איז פשט אין דער גמרא? פארוואס האט ער דאס געבעטן פונקט ביי נפילת אפים? נו, א פשטן וואס וויל ארויסנעמען דערפון א מוסר השכל וועט זאגן: נפילת אפים איז אן עת רצון, און דער עיקר זאך וואס ר' חייא בר אשי האט שטענדיג געגלוסט, איז געווען אז ער זאל ניצול ווערן פונעם יצר הרע. דערפאר, ווען אימער ער האט נאר געפונען עפעס אן עת רצון, האט ער מתפלל געווען אז ער זאל ניצול ווערן פונעם יצר הרע. נו, עס איז גאנץ א שיינער מוסר השכל, אבער אין פשט האט עס נישט קיין געהעריגער הסבר: פארוואס פונקט נפילת אפים? בשעת א איד דאווענט שמונה עשרה איז דאך אויך אן עת רצון, און מען האט דאך שוין דעמאלט געזאגט: "השיבנו אבינו לתורתך" - אז מען זאל

ב.

זוכה זיין צו תשובה שלימה, נו, פארוואס האט ער נאכאמאל מתפלל געווען דערויף ביי נפילת אפים? וואו שטייט דען אז ביי נפילת אפים איז א גרעסערע עת רצון ווי ביי שמונה עשרה? מען דארף פארשטיין וואס די גמרא מיינט דא.

אראפפאלן ביי תחנון - אראפפאלן פון אציולות ביז צו די נידריגסטע פלעצער

עפנט מען אויף איין בלאט פונעם אר"י הקדוש (פ"ח שער נ"א פ"ב) זעט מען קודם דעם מהות, וואס עס מיינט דער מושג 'נפילת אפים'. דער אר"י הק' איז מגלה, אז ביי נפילת אפים פאלן די צדיקים אראפ ביזן עולם העשיה, און זיי זענען מעלה נשמות פון רשעים. און עס איז א סכנה, ווייל אמאל קען מען דארטן בלייבן שטעקן; אזויווי יוחנן כהן גדול וואס ער איז קאליע געווארן דורכדעם וואס בשעת נפילת אפים - ווען ער איז אראפגעפאלן פונעם 'עולם האציולות' ביז צו די 'עמקי הקליפות' מעלה צו זיין רשעים - האט זיך צוגעקלעבט צו אים א נשמה פון א רשע און דורכדעם איז ער געווארן א רשע.

דער פחד אז עס זאל נישט אריינגיין אין אים א יצר הרע פון רשעים

איינמאל מען ווייסט פון דעם אר"י, מען האט א שטיקל אהנונג וואס עס טוט זיך אפ ביי נפילת אפים, איז דאך שוין די גמרא זייער פשוט, מען דארף שוין נישט אריינקוועטשן קיין דוחק פשט. די גמרא זאגט דא: בשעת ר' חייא בר אשי איז געפאלן נפילת אפים, האט ער מעלה געווען נשמות פון רשעים, האט ער דאך אבער מורא געהאט אז עס זאל זיך נישט צוקלעבן צו אים דער חלק 'רע' פון די רשעים וועלכער קען אים חס ושלום מחטיא זיין, דעריבער האט ער דעמאלט מתפלל געווען: "הרחמן יצילנו מיצר הרע". עס איז ממש ווי געגאסן, מען דארף שוין גארנישט מפרש זיין, עס איז שוין נישטא קיין קושיא און נישט קיין תירוץ, עס איז ממש פשוט פשט. און אזוי איז אין אלע דברי חז"ל, **איינמאל מען האט ארויס די שרשים און יסודות פון יעדע זאך, האט עס אן אנדערן פשט, עס איז ממש אן אנדערע תורה. און אודאי פועל'ט עס נאכדעם ביים מענטש אן אנדערע סארט חיות אין עבודת ה'.**

דער היינטיגער דרך - זיין אויסגעבויעט יסודות'דיג מיט א קלארע השקפה

זאגן: "אויב דו לאכסט, איז א סימן אז דו ביסט אן עם הארץ! דו פארשטייט נישט וואס דער 'קצות' און 'נתיבות' זאגן! זיי זאגן דאך מורא'דיגע לומדות! טאמער דו וואלסט פארשטאנען וואס זיי זאגן, וואלסטו נישט געקענט לאכן דערפון!".

אז מען איז מסביר אידישקייט - האט עס א חשיבות ביי יעדן איינעם

דערפאר האט אונז דער רבנו של עולם געשאנקען היינט א מורא'דיגער דרך פון 'חכמה', א שפע פון 'חכמת התורה', א הייליגע חכמה מסביר צו זיין עניני התורה מיט א קלארקייט, אז א מענטש זאל קענען ווערן אויסגעבויעט אין תורה מיט א קלארן הסבר און השקפה, וואס דורכדעם פארשטייט מען וויאזוי די גאנצע בריאה ארבעט - אויף אן אופן וואס דאס האט כח קעגן די היינטיגע קליפה פון ליצנות! ווייל דער גרעסטער לץ וועט מוזן מחשיב זיין דעם דרך פון חכמה.

אויסלאכן פון 'לומדות'! טאמער איינער מאכט ליצנות פון א רבי ברוך בער'ס א לומדות, מאכט ער חזק פון זיך אליין! יעדער וועט פון 'אים' לאכן! ער וועט נישט האבן קיין שום חבר מיט וועמען צו לאכן, נאר פארקערט, אלע זיינע חברים - די ליצים - וועלן אים אויסלאכן אז ער מאכט ליצנות פון אזא טיפן שכל. זיי וועלן אים

פון חכמה מאכט קיינער נישט קיין ליצנות

דאס וואס דער רבנו של עולם האט אונז געגעבן היינט א דרך פון 'חכמה' און 'הבנה', דאס איז וויבאלד דער היינטיגער דור איז געשלאגן מיט 'ליצנות', עס פעלט אונז די ריכטיגע חשיבות מחשיב צו זיין פשוט'ע יראת שמים, דערפאר האט מען אונז געגעבן א דרך פון 'חכמה'. ווייל 'חכמה' איז יעדער מענטש מחשיב! חכמה האט א גרויסן כח! יעדער נארמאלער מענטש - טאמער איז ער נישט בגדר 'קראנק' אויף ליצנות - ווערט נתפעל פון חכמה! ווילאנג ער לאכט אפ פון א פרומער משגיח אדער פון א פרומער בעל דרשן - וועט ער האבן אסאך תנא דמסייע ליה... ער וועט טרעפן גענוג חברים ליצים מיט וועמען זיך אונטערצוהאלטן אויף יענעם חשבון. אבער פון חכמה איז שוין זייער שווער אפצולאכן! מען וועט כמעט נישט טרעפן קיין לץ וואס זאל זיך

הקדמה

כי רב אנשי השכל המהיר והפקחים החריפים ושימו רב התבוננם והסתכלותם בפקודות ועמק העיונים, איש איש כפי נמית שקלו וחשקו הפכעני. כי יש שימרחו מאד במחקר התריאה והטבע, ואחרים יתנו כל עיונם לתבונה ולהתנסה, ואחרים למלאכות, ואחרים יכנסו יותר אל הקדש, ויתנו לפי התורה הקדושה, מהם כפוליהי ההלכות, מהם במדרישים, מהם בפקדי הדינים

פשוט'ע יראת שמים איז נאכאלץ חשוב'ער

כאטש וואס דער דור איז טאקע א שוואכער דור, מיר האבן נישט דעם ריכטיגן חשיבות צו פשוט'ע יראת שמים, וואס דערפאר קען מען שוין היינט נישט רעדן א דרשה אן צו געבן שכל'דיגע הסברים - דארף מען אבער וויסן דעם אמת: פשוט'ע יראת שמים האט זייער א גרויס חשיבות! די אמאליגע איינפאכע אידישקייט - איז גאר גאר טייער! און מיר דארפן דאס זייער שטארק מעריץ זיין!

דער לץ איז שוין בכלל נישט מחשיב די אמאליגע איינפאכע אידן

דא שטעלט זיך ארויס דער חילוק צווישן דעם ערליכן איד און דער לץ. דער אינגערמאן וועלכער האט נישט קיין ריכטיגע השקפה און מאכט ליצנות פון ערליכע זאכן ווייל עס האט נישט קיין חשיבות ביי אים, ווען אזא איינער הערט א מעשה איבער א פארציטישן מגיד וועלכער האט מעורר געווען דעם עולם מיט גאר פשוט'ע ווערטער, און דער עולם האט אויסגעבראכן אין א געוויין, יעדער אין בית המדרש דארט האט געוויינט און עס איז געווען א געוואלדיגער התעוררות תשובה. וועט דער לץ

ארויסנעמען א ציגארעטל, און וועט געבן אזא ציה אריין, ווען בשעת מעשה גיבט ער אזא מאך מיט דער האנט: "עה, אמאליגע פלאכע קעפ... איך בין אסאך קלוגער פון זיי! איך פארשטיי אסאך מער און אסאך טיפער! איך בין נישט פון די תמימות'דיגע תברה..." דארף מען וויסן: דער למדן - וואס ער לאכט זיך אויס פון די פשוט'ע יראי השם און פון דער אמאליגער פשוט'ער ערנסקייט - איז א לץ! ער איז נישט מחשיב זאכן וואס א איד דארף מחשיב זיין!

הלואי וואלט איך געהאט זייער הארץ צום רבוש"ע

ווידעראום דער ערליכער איד, ווען ער הערט אזא מעשה, וועט ער זאגן: "אוי, הלואי וואלט איך געווען צווישן זיי! וואס זאל איך נעבעך טון? איך האב נעבעך אזא טומטום הלב! איך לעב נעבעך אין אזא נידריג דור און איך אליינס בין אזוי נידריג, אז מען מוז מיר געבן הסברים! ליידער וועל איך נישט פארשטיין אן קיין הסברים! ליידער וועט די פשוט'ע יראת שמים - אן הסברים - נישט רעדן צו מיר! אבער עס האט א גרויס חשיבות! איך קוק זייער ארויף די דאזיגע אידן! הלואי וואלט איך געווען פון די אמאליגע

ג.

פשוט'ע אידן וואס מען האט נישט געדארפט רעדן צו זיי די אלע חכמות! די פשוט'ע יראת שמים האט גערעדט צו זיי, פונקט ווי די היינטיגע חכמות און נאכמער! אודאי איז 'פנימיות התורה' גרעסער ווי 'פשוטיות התורה', אבער דאס אז 'מיר' מוזן אנקומען דערצו, איז נאר געשען ווייל 'מיר' זענען נידריגערע נשמות!": "מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה כן". זאגט רבי צדוק, אז 'מקום נמוך' איז נישט פשוט אז דער מענטש האלט זיך בלויז פאר א 'מקום נמוך' - און אינאמת'ן איז ער נישט נידריג, נאר עס מיינט טאקע אזא איינעם וואס ער איז באמת א 'נמוך', ער איז טאקע זייער נידריג און זיין הארץ איז זייער טומטום, גיבט מען אים פון הימל הויכע תורות. אודאי דארף מען זיך נישט אפרעדן אויף דער מצב וואו דער רבונג של עולם האט אונז אריינגעשטעלט! אויב האט מען אונז געגעבן די עבודה - איז דאס אונזער עבודה און נישט עפעס אנדערש! אבער פון דער אנדערער זייט דארף מען כאטש וויסן אז מיר זענען אין א מקום נמוך! און אז די אמאליגע תמימות'דיגע אידן זענען געווען מער פון אונז!

עטרה ליושנה: גלייבן אז צדיקים זענען העכער פון אונזער השגה

מען איז ליידער נישט גענוג מחשיב די אמאליגע צדיקים

איינע פון די זאכן וועלכע זענען היינט זייער אויסגעלאכט און אראפגעקוקט, איז דער ענין פון צדיקי אמת. ליידער איז דער דור זייער געשלאגן דערין, און עס הערשט א גרויס ליצנות אין דעם ענין, מען איז נישט ריכטיג מחשיב די צדיקי אמת פון אמאל.

די איבערגעטריבענע גוזמאות איז אסאך שולדיג

א גרויס חלק פון דעם ליצנות, קומען פון די צייטונגען. אין דער היינטיגער וועלט איז אלעס געווארן נוסח 'פארטיי', אלעס פארט פארטייאיש. למשל, אז איינער ווערט אויפגענומען אלס רבי פון א געוויסע חסידות, וועלן באלד אלע צייטונגען אנהייבן צו מאכן א פראפעגאנדע אויף דעם רבי'ן, זיי זענען נישט צופרידן בלויז מיטן שרייבן אז ער איז אן ערליכער איד, א צדיק, נאר באלד באקומט ער שוין אלע גרעסטע טיטלען פון אלע פריערדיגע צדיקים ביזן רבי'ן ר' אלימלך... אלע טיטלען און אלע מופתים פון אויבן ביז אראפ, גארנישט פעלט אים נישט... אלעס, כדי צו בויען דעם פארטיי.

מיגו אז דאס איז שקר איז יענץ אויך שקר

פון דעם געשעט, אז זייער אסאך מאל איז פארהאן נעבעך תמימות'דיגע נשמות, וואס מען האט זיי מחנך געווען אלע יארן מיט דעם שקר און זיי האבן עס געגלייבט, ביז זיי ווערן אביסל עלטער, און זיי זעען איין אז לא דובים ולא יער', די אלע הפלגות און הפרזות האט זיך נישט אנגעהויבן און נישט אויסגעלאזט! יא, דער רבי איז טאקע א איד א צדיק, אבער בכלל נישט אין דעם הויכן קאטעגאריע וואו מען האט אים אריינגעלייגט אלע יארן, אין אמאל איז ער נאך ווייניגער אן איש פשוט ממש וואס דאס ברענגט ליידער, אז דער איד הייבט אן צו טראכטן: ווער ווייסט צי די אלע מעשיות וואס מען האט

מיר דערציילט אויף די פריערדיגע צדיקים - איז אמת? ליידער קען זיך היינט צוטאגס א אינגערמאן אנרופן: "איך בין מחויב צו גלייבן אזוי און אזוי? מען זאגט דאך די זעלבע ווערטער אויך אויף די היינטיגע! און דארטן ווייס איך דאך אז עס איז נישט אמת!?"

דער כח פונעם יצר הרע אויפצובלאזן זאכן

דער וואס איז אביסל עלטער און זעט דעם מצב ווי במשך די לעצטערע פאר דורות האט זיך אזוי געטוישט דער גאנצער ערך פון אמונת צדיקים - זעט אז צדיקים האבן גוט געוואוסט וואס זיי רעדן, ווען זיי האבן געזאגט אז עקבתא דמשיחא איז א שווערע צייט און עס וועט זיין בלבולי הדעת. מען זעהט ווי דער יצר הרע ארבעט מורא'דיג, פלאי פלאים. מען קען מאכן א גאנצן חיבור, אויפצוואויזן שווארץ אויף ווייס, וויאזוי דער יצר הרע פון היינטיגע צייטן ארבעט: ער נעמט א הוילע שטות, ער בלאזט עס אויף און מאכט דערפון אזא מין בלבול הדעת, אז פון א 'גארנישט מיט גארנישט', ווערט א גאנצע איבערקערעניש, וואס מענטשן ווערן מורא'דיג צומישט און צו'חוש'ט.

דער סאטמאר רב זצ"ל איז געווען העכער פון אונזער השגה

איך האב אביסל געקענט דעם סאטמאר רב, און עס איז פארהאן נאך אזויפיל אידן וואס האבן אים בעסער געקענט. איין זאך קען מען זאגן מיט א נאמנות, און אלע וואס האבן אים געקענט - קענען דאס עדות זאגן: אז דער סאטמאר רב איז למעלה מהשגתינו! וויפיל דער עולם רעדט פון אים, רעדט מען נאכנישט אפילו פון קיין 'מעין דמעין' וואס ער איז געווען! מען קען נישט איבערגעבן וואס ער איז געווען! ווייל רוחניות'דיגע מדריגות קען מען נישט איבערגעבן. מען קען זיך נישט פארשטעלן וואס דאס מיינט, א מענטש וואס ער איז געגאנגען איז געווען השראת השכינה! און מען האט דאס געקענט זען און שפירן! אודאי, איינער וועלכער איז אינגאנצן

נקודות:

דער ערליכער איד, ווען ער הערט אזא מעשה, וועט ער זאגן: "אוי, הלואי וואלט איך געווען צווישן זיי! וואס זאל איך נעבעך טון? איך האב נעבעך אזא טומטום הלב! איך לעב נעבעך אין אזא נידריג דור און איך אליינס בין אזוי נידריג, אז מען מוז מיר געבן הסברים! ליידער וועל איך נישט פארשטיין אן קיין הסברים! ליידער וועט די פשוט'ע יראת שמים - אן הסברים - נישט רעדן צו מיר!"

~

דאס איז אלעס מדריגות וואס אונזערע צדיקי אמת האבן דאס פאקטיש געהאט! פארפאלן, זיי זענען געווען העכערע מענטשן למעלה מהשגתינו! מען מוז האבן א ביטול צו זיי! און דער וואס גלייבט דאס נישט און ווערט נישט פארלוירן פאר זיי - איז א ריכטיגער לץ!

כי חשבו שעדיין ניתן להתדבק בהקב"ה כמו האבות הקדושים קודם מתן תורה, אכן טעו בכך, כי מאז שניתנה התורה לא ניתן להגיע לדביקות הבורא רק ע"י קיום תורה ומצוות, וזהו מה שנאמר (ויקרא י, א) 'ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם', כי לאחר מתן תורה לא ניתן להתקרב להקב"ה רק ע"י קיום ציווי ולא באמצעות דרכים עצמיים.

ומידה זו של עבודת השי"ת מתוך העניינים הגשמיים הייתה גם מידתם של שבעים זקנים, ולכן כאשר בני ישראל באו למשה ואמרו 'מי יאכילנו בשר' (במדבר יא, ד), אמר הקב"ה למשה 'אספה לי שבעים איש מזקני ישראל' (שם טו), כי משה רבינו היה מופשט לגמרי מכל העולם הגשמי, וכאשר היה צריך להשפיע על בני ישראל בשר, היה צריך לאסוף את שבעים הזקנים אשר זו הייתה מידתם לעבוד את השי"ת מתוך המציאות הגשמית.

טענת יתרו למשה - שצריך לדאוג גם לנשמות אלו ששורשם ומהותם הוא בעולם הגשמי

והנה יתרו בא בטענה כלפי משה רבינו 'מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב' (שם יח), ובא למשה רבינו בהצעה 'אתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם וכו', אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלקים ויכלת עמך וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום, ופרש"י 'וגם כל העם הזה - אהרן נדב ואביהוא ושבעים זקנים, ובפשטות אינו מובן מדוע נקט רש"י דוקא את נדב ואביהוא ושבעים זקנים יותר משאר אנשים נכבדים שהיו בישראל באותה עת.

אמנם לפי האמור יובן היטב, כי יתרו בא בטענה למשה רבינו, מדוע אתה מנהיג את כלל ישראל רק לפי בחינתך שהוא לעבוד את השי"ת ע"י התפשטות והתנתקות מעל דבר גשמי, הלא ישנם רבים מבני ישראל שמשורש נשמתם ותיקונם הוא לעבוד את השי"ת דווקא מתוך מציאות גשמית, ולכן נתן לו עצה לנשות שרי אלפים ושרי מאות וכו', שהם יהיו מאלו שמשורש נשמתם הוא לעבוד את השי"ת ע"י הדברים הגשמיים, והם יוכלו להדריך את כל אלו שזהו שורש נשמתם.

ולפי"ז יובנו היטב דברי רש"י, שיתרו אמר למשה 'אם את הדבר הזה תעשה וכו' גם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום, ועל כך פרש"י שהם נדב ואביהוא ושבעים זקנים, שכאמור שורש נשמתם ומהותם הוא לעבוד את השי"ת ע"י הדברים הגשמיים, והיינו שיבוא ב'שלום', שיהיה איחוד בין העולם הרוחני והגשמי.

אזוי דער פלאנטשער רב זיצט ביי א טיש ערב יום כיפור' (בואו עמי והביטו וראו איך הרה"ק מפלאנטש עורך את שולחנו בערב יום כיפור), ואכן הלך כ"ק רבינו עמהם אליו. כאשר הגיעו אצלו עוד אחז הרה"ק מפלאנטש לפני הסעודה, כי חזר באותה שעה מן המקוה. אמר כ"ק רבינו לאלו שבאו עמו: 'קוקט'ס אָן דער פלאנטשער רב ווי ער זעהט אויס ווען ער גייט ארויס פון מקוה' (הסתכלו על הרה"ק מפלאנטש איך הוא נראה בצאתו מן המקוה), כי צורתו ממש האירה באותה שעה. אח"כ בעת ה'טיש' זימר הרה"ק מפלאנטש את הפיוט 'ירצה צום עמך' מן הסליחות כנהוג אצל רבוה"ק, וזימר זאת בבכיות עצומות, והיתה התעוררות עצומה אצל כל באי בית מדרשו. והיו נכדי הרה"ק מבלאזוב מחזיקים טובה לכ"ק רבינו שהביאם אליו, מרוב התעוררות שהיה להם.

בעירו. ורבים מן החסידים הללו היו גם מסתופפים בצלו, והוא היה מקרבם בחביבות. פעם שאלו אותו מקורביו על כך שהוא מקרב אותם, והרי זקיני הרה"ק מראפשיץ זי"ע היה מחולק ביותר על דרכם של אלו החסידים ורבותיהם, וא"כ איך הוא מקרב אותם כ"כ? ענה להם: 'אמאל איז געוועהן א מוח חסידות, אין א מוח איז דא דקות, ניקב קרום של מוח איז טריפה. אבער היינט איז דאך א פוס חסידות, א פוס איז דאך אלעס כשר, א פוס איז נישט קיין גרויסע נפקא מינה, אזא פוס אדער אזא פוס... (פעם היתה החסידות ענין של מוח, ובמות יש דקות, ולכן אם יש נקב בקרום של מוח הרי זו טריפה. אבל בזמינו הרי זו חסידות של 'רגליים', שהכל הוא כשר, וברגליים אין נפקא מינה גדולה כל כך, רגל כזאת או רגל אחרת...).

בעת המלחמה העולמית הראשונה הגיעו כמה צדיקים מ'גאליציע' אל מדינת 'אונגארן', ביניהם היה הרה"ק בעל צבי לצדיק מבלאזוב זי"ע שהגיע לעיר 'פעסט' ובנו הרה"ק מריבאטיטש זי"ע. עמם הגיע גם חתנו כ"ק רבינו זי"ע. וכן הרה"ק מפלאנטש קבע אז מושבו שם ב'פעסט'.

וסיפר כ"ק רבינו כי בהיותו שם ב'פעסט' היה הולך הרבה פעמים להשתתף ב'טיש' של דודו הרה"ק מפלאנטש, ונהנה שם עד מאד. והוסיף ואמר: 'איך האב מיך נישט געקענט איינהאלטן פון וויינען' (לא הייתי יכול להתאפק מלכחור). וכשראה זאת בנו של הרה"ק מפלאנטש הרה"ק מגראדז'יסק זי"ע, איך שכ"ק רבינו מתעורר כל כך אצל אביו, אמר לו בבדיחותא: 'איך וועל פארציילן דעם טאטן אז דו האסט געוויינט ביים פלאנטשער רביס טיש... (אספר לאבין - כ"ק רבינו הזקן - כי בכית אצל שולחנו של אחיו הרה"ק מפלאנטש...).

אכן אח"כ כאשר חזר כ"ק רבינו אל אביו, סיפר לו כמה נהנה אצל אחיו הרה"ק מפלאנטש. שאל אותו כ"ק רבינו הזקן: 'האסט געזעהן די פייגעלעך?' (ראית את הציפורים?), כי בעת שולחנו הטהור של הרה"ק מפלאנטש כשהתלהב אצל זמירות שב"ק, היה מכה באצבע צרידה, ורבינו הזקן היה מכנה זאת 'פייגעלעך'. וראו איך שכ"ק רבינו הזקן נהנה מאד מזה שהלך בנו כ"ק רבינו אל אחיו הרה"ק מפלאנטש.

עוד סיפר כ"ק רבינו, כי בערב יום כיפור השתתף בעריכת השולחן של חו"ז הרה"ק מבלאזוב, וה'טיש' היה מאוד נעלה בדברי תורה וזמירות. וכשסיים הרה"ק מבלאזוב את שולחנו, ניגש כ"ק רבינו אל כמה מנכדיו ואמר להם: 'קומט'ס מיט מיר וועט עט'ס זעהן ווי

• הרה"ק רבי אברהם חיים מפלאנטש זי"ע בנו השני של הרה"ק מראזוואדוב זי"ע נודע בשערים בגודל צדקותו וקדושתו, וכך גם בגאונותו המפליאה.

כאשר היה עדיין צעיר לימים, והיה מגיע עם אביו הק' אל הרה"ק מצאנו זי"ע, היה הרה"ק מצאנו נוהג לבחון אותו. והיה משבח את עומק דרך לימודו, ואומר עליו: 'ער לערנט א תוספות ווי א רשב"א'! (הוא לומד תוס' כמו הרשב"א!). ומרוב חביבותו אצלו היה הרה"ק מצאנו נוהג תמיד לדרוש בשלמו אצל אביו הרה"ק מראזוואדוב, והיה שואל: 'וואס מאכט עפעס דער בלייכער אברהם חיים' (מה שלומו של אברהם חיים החיור), כי הרה"ק מפלאנטש היה איש חלוש, ולכן היו פניו הק' חיורים מאד.

• עובדא הוה כשבת אחד, שהיה אז שמחת שבת שבע ברכות אצל א' מצאצאיו של הרה"ק מצאנו, ובאותה שבת הגיע לצאנו הרה"ק מפלאנטש יחד עם חותנו רבי בצלאל וויינבערגער ע"ה, והיה הרה"ק מפלאנטש באותו פרק צעיר לימים מיד אחר חתונתו. והנה במקום להתעסק עם החתן ושושביניו, השתעשע הרה"ק מצאנו בדברי תורה עם הרה"ק מפלאנטש בכל משך השבת, ואף אמר למקורביו: 'קוקט'ס וואס פאר א חתן רבי בצלאל האט באקומען...! (הביטו וראו איזה חתן קיבל רבי בצלאל וויינבערגער...). ולא נחה דעתו עד שבעת ברכת המזון ושבע ברכות של שלוש סעודות, כיבד את הרה"ק מפלאנטש בברכת הזימון.

• זהירותו של הרה"ק מפלאנטש בעניני קדושה היה באופן נפלא ביותר, ונשמר מאד באופן הכי חמור שלא להיכשל בראיית צורת אשה ח"ו. והיה רגיל לכנות את אחותו הרבנית בלומא חנה [אשת חבר להרה"ק בעל יד שלום מ'ז'אבנא זי"ע] בשם 'דער פ"ח', על שם ראשי התיבות של שמה. אשר לא רצה להזכיר שם של אשה ואפי' היא אחותו. פעם אחת עברה אחותו הנ"ל סמוך אליו, ומיד הסתובב הרה"ק מפלאנטש שלא להיכשל בראיית צורת אשה. אמרה לו אחותו בתמיה: 'אויף א שוועסטער טאר מען שוין אויך נישט קוקן?' (גם על אחות כבר אסור להסתכל?), ענה לה הרה"ק מפלאנטש בנוסח של רוגזה: 'זאל איך גיין און קוקן אויף אלע נשים משום ספק בלומא חנה...?!' (וכי אלך ברחוב העיר ואסתכל על כל הנשים מחשש שמא הן ספק בלומא חנה...?!).

• העיר 'פלאנטש' היתה במדינת פולין, ומפני כן היו שם הרבה תושבים שהיו חסידים מן החצרות אשר השתלשלו מתלמידיו של היהודי הק' מפרשיסחא זי"ע ותלמידיו הקדושים זי"ע. ומפני היות הרה"ק מפלאנטש רב העיר, היתה לו שייכות עם כל מקהלות החסידים

